

Onderwerp Raadsstuk Startdocumenten DeelRES IJmond & Zuid-Kennemerland en RES Noord Holland Zuid	
Nummer	2019/434911
Portefeuillehouder	Berkhout, R.A.H.
Programma/beleidsveld	4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling
Afdeling	PG
Auteur	M. van der Woude
Telefoonnummer	023-5113531
Email	mvdwoude@haarlem.nl
Kernboodschap	Rond de zomer van 2019 wordt, naar verwachting, het nationaal Klimaatakkoord gesloten. Dit is de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015), met de doelstelling 49% CO2 reductie in 2030 en als einddoel 95% CO2 reductie in 2050. Voor het uitwerken en realiseren van de nationale doelen hebben de overheden in het Interbestuurlijke Programma (februari 2018) afgesproken een meerjarige programmatische nationale aanpak met landsdekkende Regionale Energie Strategieën (30 regio's) uit te werken. Het doel is om als regio maximaal bij te dragen aan de opwekking van duurzame elektriciteit (35 TWh aan wind- en zonne-energie op land), de warmtetransitie in de gebouwde omgeving (van fossiele naar duurzame bronnen) en de daarvoor benodigde energie-infrastructuur. De regio Noord Holland Zuid (NHZ) is één van deze 30 RES-regio's van Nederland. De deelregio IJmond & Zuid-Kennemerland (IJZK) is weer één van de zes deelregio's van de RES regio Noord Holland Zuid. Om het RES proces formeel te starten, dienen een aantal bestuurlijke startdocumenten te worden vastgesteld. Voor onze deelregio zijn dat het Plan van Aanpak DeelRES IJmond & Zuid-Kennemerland en de Startnotitie RES Noord Holland Zuid. Via het brede raden overleg in IJmond en Zuid-Kennemerland vindt aansluiting op de regionale omgevingsagenda IJmond & Zuid-Kennemerland en de omgevingsvisie plaats.
Behandelveorstel voor commissie	De commissie Beheer wordt verzocht advies te geven aan de raad over het voorstel van het college in paragraaf 2 en over de wijze van agendering van het raadsstuk in de raadsvergadering.
Relevante eerdere besluiten	Niet van toepassing

1. Inleiding

Rond de zomer van 2019 wordt, naar verwachting, het nationaal Klimaatakkoord gesloten. Dit is de Nederlandse uitwerking van de internationale klimaatafspraken van Parijs (2015), met de doelstelling 49% CO₂ reductie in 2030 en als einddoel 95% CO₂ reductie in 2050. In het Klimaatakkoord zijn vele maatregelen benoemd, onderverdeeld in vijf onderwerpen: duurzame elektriciteitsopwekking, gebouwde omgeving, landbouw en landgebruik, mobiliteit en industrie.

Voor het uitwerken en realiseren van de nationale doelen en afspraken is regionaal en lokaal maatwerk nodig. Het vraagt om nieuwe manieren van intensieve samenwerking tussen overheden, inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Daarom hebben de overheden in het Interbestuurlijke Programma (februari 2018) afgesproken een meerjarige programmatische nationale aanpak met landsdekkende Regionale Energie Strategieën (30 regio's) uit te werken (landelijk programma RES dat wordt ingevuld door VNG, IPO, UVW en de ministeries van BZK en EZK). In het IBP is ook afgesproken dat de besluitvorming over de uitvoering van deze strategieën plaatsvindt via het omgevingsbeleid van gemeenten, provincies en Rijk en via het beleid van de Waterschappen (o.a. waterbeleidsplannen). De regio Noord Holland Zuid (NHZ) is één van deze 30 RES-regio's van Nederland. De deelregio IJmond & Zuid-Kennemerland (IJZK) is weer één van de zes deelregio's van de RES regio Noord Holland Zuid.

Op 7 november 2018 hebben de zeven gemeenten van de deelregio IJmond & Zuid-Kennemerland tijdens het portefeuillehoudersoverleg Duurzaamheid besloten om samen te werken en een DeelRES op te stellen. De DeelRES IJZK zal worden aangeboden aan de RES NHZ als bijdrage van onze deelregio aan de klimaatafspraken van Parijs.

FIGUUR 1 REGIO'S RES

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

1. Akkoord te gaan met het Plan van Aanpak DeelRES van de zeven gemeenten (Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Heemskerk, Heemstede, Velsen en Zandvoort) in IJmond & Zuid-Kennemerland, onder voorbehoud van het ondertekenen van het landelijk Klimaatakkoord (bijlage 2).
2. Akkoord te gaan met de Startnotitie RES Noord Holland Zuid waarbij IJmond & Zuid-Kennemerland één van de zes deelregio's is, onder voorbehoud van het ondertekenen van het landelijk Klimaatakkoord (bijlage 3).

3. Beoogd resultaat

Het doel van de DeelRES IJmond & Zuid-Kennemerland en de RES Noord Holland Zuid is om als regio maximaal bij te dragen aan de opwekking van duurzame elektriciteit (35 TWh aan wind- en zonne-energie op land), de warmtetransitie in de gebouwde omgeving (van fossiele naar duurzame bronnen) en de daarvoor benodigde energie-infrastructuur.

Om het RES proces formeel te starten, dienen een aantal bestuurlijke startdocumenten te worden vastgesteld. De Startnotitie RES Noord Holland Zuid wordt door de raden, Staten en Algemene Vergaderingen van de Waterschappen als decentrale overheden vastgesteld (bijlage 3).

Iedere deelregio is anders georganiseerd en onze deelregio IJmond & Zuid-Kennemerland heeft het portefeuillehoudersoverleg Duurzaamheid IJmond & Zuid-Kennemerland ervoor gekozen om ook het Plan van Aanpak DeelRES IJmond & Zuid-Kennemerland ter vaststelling voor te leggen aan de gemeenteraden (bijlage 2).

Tenslotte ontvangen de raden van de deelregio IJmond & Zuid-Kennemerland de Raadsbrief DeelRES IJmond & Zuid Kennemerland die ingaat op de kansen en ambities van onze deelregio en de aansluiting op de regionale omgevingsagenda (bijlage 1).

Met het vaststellen van de startdocumenten start de raad het proces van de DeelRES IJZK en RES NHZ. Er zullen vervolgens diverse kennisdeelsessies worden georganiseerd om tot een concept versie te komen van de DeelRES IJZK en RES NHZ. Raadsleden zullen hier nadrukkelijk voor worden uitgenodigd, samen met stakeholders en de Provincie Noord Holland.

In de tijdlijn (bijlage 4) staan de kennisdeelsessies en de bestuurlijke besluiten die aan de raad en het college zullen worden voorgelegd voor de DeelRES IJZK en de RES NHZ. In de tijdlijn staat ook de relatie van de DeelRES IJZK en RES NHZ met de transitievisie warmte voor onze stad en de warmtenetten in onze wijken.

4. Argumenten

1. *De gemeenten krijgen de regie in de energietransitie*

Met het landelijke Klimaatakkoord krijgen de gemeenten de regie over de energietransitie. Omdat gemeenten al veel ervaring hebben opgebouwd, dicht bij de bewoners staan en de lokale context het beste kennen. In de RES werken de decentrale overheden samen, dus de gemeenten met de provincies en de waterschappen.

Tijdens het portefeuillehoudersoverleg Duurzaamheid van 7 november 2018 hebben de gemeenten van de deelregio IJmond & Zuid-Kennemerland besloten dat zij vanuit hun eigen beleid willen meewerken aan de RES. De ambities verschillen tussen de zeven gemeenten maar de meeste gemeenten hebben duurzaamheid al omgezet in lokaal beleid, zijn actief in het informeren van hun inwoners en hebben projecten in uitvoering.

Op 2 april 2019 was er een voorbereidingsdag van de DeelRES IJZK. Tijdens die dag zijn een aantal principes m.b.t. de bestuurlijke besluitvorming, het ruimtelijk inpassen van de opgave en de communicatie en participatie met bewoners uitgewerkt en door de wethouders duurzaamheid of Ruimtelijke Ontwikkeling van commentaar voorzien. Dit is verwerkt in het Plan van Aanpak (bijlage 2), waarin staat beschreven hoe de gemeenten van de deelregio IJmond & Zuid-Kennemerland de regie nemen en samenwerken aan de DeelRES IJZK. Het Plan van Aanpak van de DeelRES IJZK is leidend ten opzichte van de Startnotitie RES NHZ.

2. *De betrokkenheid van de lokale raden en het meenemen van bewoners is cruciaal.*

De impact van de DeelRES IJZK en de RES NHZ kan groot zijn. Het is dus heel erg belangrijk dat de gemeenten een zorgvuldig proces voeren dat voldoende ruimte geeft om keuzes af te wegen en het lokale gesprek te kunnen voeren.

Het gemeenschappelijke ondersteuningsprogramma dat de gemeenten, de provincie en de waterschappen voor het RES-proces al hebben ingekocht, biedt de mogelijkheid om informatieve sessies en werksessies te organiseren. De sessies zullen voor zowel raadsleden, stakeholders zoals de corporaties als bewoners georganiseerd gaan worden. Ook kunnen de gemeenten gebruik maken van een goede participatiestrategie en hun eigen communicatiecampagnes versterken en inzetten voor de DeelRES en RES.

Het Klimaatakkoord vraagt een flink tempo voor het opleveren van de DeelRES IJZK en de RES NHZ. Deze moeten 6 maanden na ondertekening van het Klimaatakkoord als concept klaar zijn. Vervolgens is er een jaarom tot een definitieve versie te komen. Daarna worden ze iedere twee jaar herzien. Dit tempo kan het draagvlak ondermijnen. De zorgvuldigheid richting bewoners mag niet ten koste van dit tempo gaan.

3. De DeelRES IJZK en de RES NHZ zijn de start van een flink aantal bestuurlijke besluiten in de gemeenten m.b.t. de energietransitie

Naast het opstellen van een RES wordt er in het Klimaatakkoord ook van de gemeenten verwacht dat ze een Transitie Visie Warmte opstellen en de Uitvoeringsplannen op wijkniveau voorbereiden. Raadsleden zullen de aankomende tijd dus een flink aantal bestuurlijke besluiten voorgelegd krijgen m.b.t. de energietransitie. Daarbij wordt van grof naar fijn gewerkt: met de RES wordt het regionale niveau in kaart gebracht, de Transitie Visie Warmte gaat echt over het lokale niveau en de Uitvoeringsplannen zoomen in op de wijken.

Tussen deze drie niveaus zijn afhankelijkheden. In Haarlem kiest het bestuur ervoor om de Raad dit jaar voor de Transitie Visie Warmte deelbesluiten voor te leggen over de bronnen, de governance en de betaalbaarheid. Deze deelbesluiten geven voldoende kader voor de DeelRES en de RES waarin ook warmteoplossingen in beeld zullen worden gebracht.

4. De (bescheiden) financiële consequenties van het besluit worden gedekt uit het duurzaamheidsprogramma.

Via het landelijke programma RES wordt per jaar (gedurende 3 jaar) budget beschikbaar gesteld voor de 30 RES-regio's. Dit wordt pas ná ondertekening van het Klimaatakkoord beschikbaar gesteld aan de regio's. Voor de RES NHZ is er ca €600.000 per jaar beschikbaar. Dit bedrag zal worden ingezet voor de programma organisatie, onderzoeksgeld, participatie, proceskosten, communicatiemiddelen, ed. De landelijke bijdrage is bestemd voor het ondersteunen van de gemeenten bij het opstellen van de RES.

De provincie Noord Holland faciliteert het RES-proces door het beschikbaar stellen van de programmamanager RES NHZ, ambtelijke capaciteit, kennis en expertise. De gemeenten en waterschappen stellen de eigen ambtelijke capaciteit beschikbaar, net als de kosten voor voorzieningen (locatie, catering) van de lokale en regionale ateliers.

De enige kosten die de Deelregio IJZK zelf maakt, zijn de kosten voor een procesmanager. Het gedeelte van deze kosten dat voor rekening van de gemeente Haarlem komt, wordt door het duurzaamheidsbudget gedekt.

5. Bestaande bewonerscommunicatie benutten voor communicatie over RES

Voor de Haarlemmers is er geen verschil of het over de RES gaat of over de energietransitie. De belangrijkste boodschap is het gewenste einddoel: een aardgasvrije toekomst. We benutten de bestaande bewonerscommunicatie om over de RES te communiceren. De bestaande strategie is gebaseerd op storytelling. We brengen het verhaal dichtbij de Haarlemmers. Met deze strategie creëren we draagvlak voor de veranderingen die gaan plaatsvinden. Belangrijk is om Haarlemmers vervolgens handelingsperspectief te bieden.

Met onder andere de campagne Haarlem wordt steeds gasvrijer maken we mensen bewust van een gasvrije toekomst. Informatie over de RES brengen we als het iets voor de Haarlemmers betekent.

5. Risico's en kanttekeningen

1. *Moeten we de ondertekening van het landelijk Klimaatakkoord niet afwachten?*

Omdat het onzeker is wanneer het Klimaatakkoord wordt ondertekend, heeft het college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord Holland ervoor gekozen om voor eigen rekening en risico het gemeenschappelijk ondersteuningsprogramma voor te financieren. De verwachting is, dat er met het ondertekenen van het Klimaatakkoord, ook voldoende budgetten vrijkomen om in ieder geval dit ondersteuningsprogramma te vergoeden.

De colleges hebben toegezegd om het ondersteuningsprogramma zo goed mogelijk te benutten door het RES proces te starten en niet af te wachten wanneer het landelijke Klimaatakkoord getekend wordt.

2. *De DeelRES heeft geen juridische status maar is wel een werkbare schaalgrootte.*

Vanuit het ondersteuningsprogramma zullen er allerlei informatie- en werksessies georganiseerd worden voor o.a. raadsleden, stakeholders en bewoners. De maximale schaal waarop er een goed gesprek kan plaatsvinden, is de schaal van de deelregio. Vandaar dat is afgesproken dat iedere deelregio een plan maakt en deze plannen samen onderdeel van de RES NHZ zullen uitmaken.

3. *De DeelRES is een werkbare eenheid maar duurzame oplossingen zijn vaak grens overstijgend*

Veel duurzame oplossingen zullen de grenzen van de deelregio overstijgen. Dat kan bijvoorbeeld gelden wanneer we windmolens of zonnepanelen langs infrastructuur zoals wegen willen plaatsen en zo zichtbaar zijn buiten de gemeentegrenzen. Ook warmteoplossingen kunnen grensoverschrijdend zijn. Zo kan de duurzame warmtebron in een andere deelregio liggen dan het warmtenetwerk waar de bron warmte aan levert. Dergelijk grens overstijgende oplossingen komen tot uiting in de RES NHZ.

De raden in de deelregio IJmond & Zuid-Kennemerland zullen in de besluitvorming gevraagd worden om zowel met de DeelRES IJZK als met de RES NHZ akkoord te gaan.

4. *De impact van de DeelRES kan groot zijn, hoe gaan we om met weerstand?*

Met de RES wordt de energietransitie zichtbaar: er komen windmolens en zonnepanelen bij en hoe goed we ze ook ruimtelijk inpassen, je ziet ze. Zo'n verandering zal tot weerstand leiden. Gemeenten zijn gewend om hier mee om te gaan. Vanuit het gemeenschappelijke ondersteuningsprogramma

krijgen de gemeenten hulp bij het voeren van een goede participatiestrategie en de communicatiecampagne naar hun bewoners.

In de RESsen wordt gestreefd naar zeker 50% lokaal eigendom van projecten voor wind- en zonne-energie op land. Door de opbrengsten van de projecten terug te laten vloeien naar de lokale gemeenschap, neemt het draagvlak en de betrokkenheid van inwoners, bedrijven en andere relevante partijen toe en de weerstand mogelijk af.

5. Wat doen we als er geen landelijk Klimaatakkoord komt?

In december 2018 is de conceptversie van het landelijk Klimaatakkoord gepresenteerd. Daarna is het Klimaatakkoord doorgerekend door het PBL en het CPB. Het Klimaatakkoord is nu in de laatste fase van de onderhandelingen. Zoals het er nu naar uitziet, is het Rijk van plan om het Klimaatakkoord voor de zomer te tekenen. De koepels zoals de Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG) en het Inter Provinciaal Overleg (IPO) kunnen niet eerder dan september tekenen. Dat betekent dat het Klimaatakkoord op zijn vroegst in oktober ondertekend kan zijn.

Ook is er een kans dat het Klimaatakkoord helemaal niet ondertekend gaat worden. In dat geval krijgen het Plan van Aanpak DeelRES IJmond Zuid Kennemerland en de Startnotitie RES Noord Holland Zuid een andere of zelfs geen status. Als dit aan de orde is zal er een nieuwe bestuurlijke ronde komen over de vervolgstappen.

6. Uitvoering

- Mei-juli 2019: bespreking van het raadsstuk Startdocumenten DeelRES IJZK en RES NHZ in alle colleges in de deelregio IJmond & Zuid-Kennemerland
- Juni-september 2019: bespreking van het raadsstuk Startdocumenten DeelRES IJZK en RES NHZ in de commissies van de deelregio IJmond & Zuid-Kennemerland. (Op advies van de commissies wordt de besluitvorming in de raden gepland.)
- September-december 2019: informatie- en kennissessies voor raadsleden
- Oktober 2019: op zijn vroegst wordt in deze maand de ondertekening van het landelijk Klimaatakkoord verwacht
- Voorjaar 2020: Concept DeelRES IJZK en RES NHZ gereed (Collegebesluit)
- Voorjaar 2021: DeelRES IJZK en RES NHZ als definitieve versie gereed (Raadsbesluit)

7. Bijlagen

1. Raadsinformatiebrief DeelRES IJmond & Zuid-Kennemerland en RES Noord Holland Zuid
2. Plan van Aanpak DeelRES IJZK
3. Startnotitie RES Noord Holland Zuid
4. Tijdlijn Regionale Energie Strategie versie mei 2019